

Denis i Anita Peričić

DOĐE NAŠ RATNIK IZ RATA

Po motivima priče *Put kroz Jarut* i pjesme *Dođe naš ratnik iz rata u Grčkoj* Ćamila Sijarića:

*Dođe naš ratnik iz rata u Grčkoj
I donese grčku tepsiju i po tijelu
Rane.*

*Žene mu rekoše da mu tepsija
Iz Grčke ne valja, jer je plitka.
Mi mu rekosmo da mu ni rane
Iz Grčke ne valjaju, jer su plitke.*

*Rekosmo mu:
Mi bismo ti kod kuće zadali dublje
Rane.*

Nazad u Bihor, nazad u zavičaj.

Već se jednom vratio iz rata. Sad se vraća opet, iz ovoga, još jednoga balkanskoga, najnovijega, ali sigurno ne i posljednjega.

Ni u jedan nije otišao jer je htio, nego zato što je morao. Jesu li ga kao mladića odveli, ili je smatrao da mu je to dužnost, sad je svejedno. Sada kad je gotovo. Kad je gotovo sve.

Prvi put kad se vratio u Bihor, vratio se srca razigrana poput konja na livadi. Htjelo srce da iskoči, htjelo tijelo – tijelo ranjavano – da se rasprsne od uzbuđenja i dragosti, htjela duša – duša ranjavana – da se presamiti od mješavine sreće i boli, od čežnje za mirnim životom i očaja zbog izgubljenih godina.

Prvi put kad se vratio u bihorski kraj, prvih je nekoliko dana – možda i tjedana, možda i mjeseci – bio sretan. Ili je samo htio da bude sretan. Uskoro je, naime, primijetio – iako ispočetka nije htio da primijeti – da se nešto promijenilo. Nije tad znao da se promijenilo – sve. Jer, rat mijenja ljude. Jer, vrijeme ne čeka nikoga. Kao što putnik ne čeka mrtvacu koji ga zove da zastane kako bi zajedno putovali dalje. A mrtvac bi da ide s nekim, da bude s nekim: ne želi da bude sam.

Rat mijenja ljude, ne samo one koji ratuju, nego i one koji čekaju. Primijetio je ratnik-povratnik tad neke stvari. Na primjer, svi ga cijene, svi ga vole, ali nekako drugačije, kao – bez volje. Kao da su to maske na njihovim ljubaznim licima, krinke koje će s uzdahom olakšanja skinuti čim zamaknu iz dometa njegova pogleda. Kao da im je naporan... baš onako kao što je sam sebi naporan.

Jer, bol boli. Jer, rat je u duši. Ne izlazi iz nje.

I neće iz duše rat izvući, od rata dušu mu izliječiti, ni sestra: preselila se u selo Djerekare, s druge strane gore i planine Jaruta. Neće mu dušu od rata oprati ni majka: ostarjela je, umorila se, ne vidi u njemu više onoga mladića kakav je bio prije. A neće mu dušu ozdraviti ni duša duše njegove, ljubav njegova, jer otišla je odavno s nekim drugim, daleko, u Europu.

Kad je uvidio da nikakve vajde neće biti ni od rakije, već je bilo prekasno.

Kad je drugi put otišao u rat, njegove su rane već bile preduboke.

*

Kad se drugi put vraćao iz rata, činilo mu se da je već mrtav.

Iako živ, tako se osjećao. Činio se sam sebi poput mrtvacu koji samo naizgled hoda, a zapravo leži u grobu i čeka nekog živog da mu se priključi, ne tražeći ništa drugo do da ima sa kim da putuje. I zbori. Da ne šuti, jer predugo je šutio.

No, na putu nikog – nikog živog.

Nije problem što na putu nema nikog živog – iako to nije dobar znak – problem je što ni u zavičaju više nema nikog živog: barem za njega.

I tako naš ratnik donosi odluku. Na raskršću putova mijenja smjer.

Samo nakratko na usnama mu zatitra osmijeh, jer odluka je neobična, neshvatljiva, i glasi:

„Otići ću u Bihor, ali neću otići u Bihor“.

*

I sjedi tako, nakon drugog rata, naš ratnik u Bihoru, u bihorskom kraju. Ime je isto, ali sve je drugačije.

Sjedi na terasi kafane, kahveniše i mezi, i gleda lijepe prizore oko sebe. Ima čovjek da šeće gradom mjesecima, a ne bi se svih čuda nagledao: ovdje najnoviji hotel, ondje grčka crkva; pa židovska bogomolja, pa katolička bazilika; ovamo barokna palača, onamo moderna zgrada. Velebne građevine s raskošnim ukrasima. Sve divno, veliko i šareno, u prekrasnim bojama.

Sviđa mu se taj njegov novi bihorski kraj. Čak se i tako zove: *Județul Bihor* – Bihorski okrug. Također je na raskršću, križištu svjetova, u regiji Crișana. To je Bihor u Rumunjskoj, na granici sa Mađarskom, nedaleko Srbije, sa velikim glavnim gradom koji se zove Oradea, u kojem živi gotovo toliko ljudi kao u cijelom Sandžaku. Jedan drugi Bihor.

Jer bez Bihora Bihorac ne može, pa makar u Bihoru Bihora nema.

To je novi, drugačiji Bihor. Bihor u kojemu nema njegovih Bihoraca. U kojemu ga još nitko ne poznaje. U kojemu ga nitko nije dočekaao. U kojemu nitko ne nosi masku na licu. U kojemu nema sestre. U kojemu nema majke. U kojemu nema podsjećanja na onu koja ga je ostavila.

To je Bihor u kojemu se i bez rakije, polako ali primjetno, zaljećuju i ratne rane, na tijelu, i one na duši.

I sjedi tako naš ratnik, kahveniše i mezi, i čeka da počne ispočetka.

Da upozna nove ljude.

Da mu zadaju nove rane.